

підсилений курс призначає, повторний,

І слухає **меццо, сопрано й фальцети.**

І пише рецепти, і пише рецепти... [1, с. 400];

в) *Вродливий, етнічно вдекорований баритон натхненно співає* «Україно моя! Хай боронять тебе заворожені крила джмеля!» *От хіба тільки й боронять, що заворожені крила джмеля* [2, с. 268];

г) *Мені вже й сопрано допікають. Одна поп-зірка співає: «У слов'янки губи, як рахат-лукум». Ну співала б – як малина, як горобина, як конфітор, як мед. Ні, подавай їй східні солодоці, в контексті усіх цих теперішніх воєн* [2, с. 237].

Таким образом, проведенное исследование позволяет сделать следующие выводы:

1) Близость художественной литературы и объективной реальности, активное участие писателей и поэтов в решении насущных проблем современности, расширение тематики литературных произведений являются причиной использования терминологической лексики в художественной речи. Отражая реальный мир, определенные его участки, писатель или поэт не может не использовать относящиеся к этой области термины для достижения своих идейно-художественных замыслов.

2) Терминологическая лексика, являясь основным элементом научного стиля, выполняет в нем номинативно-описательную функцию. Однако в художественной литературе термины могут употребляться также и в художественно-образной функции, что следует рассматривать как влияние научно-технического прогресса на художественное мышление человека.

3) В художественной литературе термины обретают новые функционально-стилистические особенности: многозначность, модальные характеристики, эмоциональную окраску, субъективную интерпретацию, свободу в употреблении, несвойственное термину вербальное окружение. Кроме того, термины служат основой для создания различных экспрессивно-стилистических средств, а именно: метафор, олицетворений, сравнений, метонимий и др.

5) Использование терминов в художественной литературе представляется стилистически оправданным, поскольку позволяет авторам наиболее полно раскрыть замысел произведения, создавая неповторимые обстановку и атмосферу произведений, а также показать яркую сложность и неординарность его лирических героев.

6) Функции терминов в литературном повествовании могут быть совершенно разными: от дополнительной детали к речевому портрету персонажа, раскрытия внутреннего мира и сложных чувств лирического героя, создания неповторимых метафорических картин природы до раскрытия трудных философских проблем и возможности выхода на вечные темы в новом для литературы ракурсе.

Перспективой дальнейшего исследования является изучение проблемы функционирования музыкальных терминов в художественной литературе в сопоставительном аспекте (на материале английского, французского, украинского и английского языков).

#### Література:

1. Костенко Л. В. *Вибране* / Л. В. Костенко. – К. : Дніпро, 1989. – 559 с.
2. Костенко Л. *Записки українського самашедшого* / Ліна Костенко. – К. : А-БА-БА-ГА-МА-ГА, 2011. – 418 с. (Перлини сучасної літератури).
3. Костенко Л. *Триста поезій. Вибрані вірші* / Ліна Костенко. – К. : А-БА-БА-ГА-МА-ГА, 2014. – 416 с. – (Серія «Українська Поетична Антологія»).
4. Павлова О. І. *Музична терміносистема англійської, французької, російської та української мов у сфері функціонування* / О. І. Павлова // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. – Львів, 2009. – № 648. – С. 125–130. – (Серія «Проблеми української термінології»).
5. Павлова О. І. *Музична терміносистема англійської, французької, російської та української мов у сфері фіксації* / О. І. Павлова // *Культура народів Причорномор'я: [научний журнал]*. – Симферополь : Межвуз. центр «Крым», 2009. – № 168. – Том 2. – С. 150–153.
6. Рябова Н. В. *Мовно-стилістичне використання музичної термінології в поезіях Ліни Костенко* / Н. В. Рябова // «Південний архів» (філологічні науки). Випуск 1. – Херсон. – 1998. – С. 105–108.

УДК 811.161.2

**Р. В. Познанський,**

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кафедра іноземних мов і країнознавства

### ПРОДУКТИВНІСТЬ МОДЕЛЮВАННЯ ДИХОТОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ КОМПОНЕНТАМИ МОВНОЇ СТРУКТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ДІЄСЛІВ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «АГРАРНЕ ВИРОБНИЦТВО (РОСЛИННИЦТВО)»)

У статті представлено аналіз застосування дихотомічного підходу до класифікації дієслів семантичного поля «аграрне виробництво (рослиництво)». Обґрунтовано доцільність та продуктивність моделювання дихотомічних зв'язків між компонентами мовної структури. У результаті проведеного нами дослідження виокремлено мікрополя дієслів семантичного поля «аграрне виробництво (рослиництво)» на основі такого підходу.

**Ключові слова:** дихотомічний підхід, бінарні опозиції, семантичне поле «аграрне виробництво (рослиництво)», типологія дієслів.

#### PRODUCTIVITY OF MODELING DICHOTOMIC CONNECTIONS BETWEEN LANGUAGE COMPONENTS (ON THE EXAMPLE OF VERBS OF SEMANTIC FIELD «AGRICULTURAL PRODUCTION (CROP PRODUCTION)»)

This article provides the profound analysis of applying dichotomic approach to the classification of verbs of semantic field «agricultural production (crop production)» relying on their denotative meaning, which is their ontological nature of denoted realities, and referents. Grygoriy Silnytskyi's proposed model of dichotomic organizing of verb classes on the basis of sorting semantic types of situations, denoted by verbs, can be applied to the typology of verbs of semantic field «agricultural production (crop production)».

The above article also describes the dichotomic division of simple and complex verbs. It proves that the approach to the division of verbal vocabulary using dichotomic structures is very productive in linguistics, because it enables to clearly compare different hierarchically ordered classes of verbs based on binary oppositions. In our opinion, the above approach

to the internal division of verbs of lexical-semantic field «agricultural production (crop production)» will help to reveal the internal structure of the above semantic field, its micro fields, compare nuclear and peripheral components, and also trace the relevance of the above division of verbal lexicon for analyzing further derivation processes.

As a result of our research, we managed to single out micro fields of verbs of semantic field «agricultural production (crop production)» based on the application of dichotomic approach.

However, the use of the dichotomic principle to the classification and identification of verbal vocabulary of lexical-semantic field «agricultural production (crop production)» does not mean the absolutization of ontological criterion (denotative semantics) of such typology, which is the consideration of only extra linguistic features of denoted by the above verbs processes. We also need to use other principles – denotative (or thematic), paradigmatic, syntagmatic, etc.

**Key words:** dichotomic approach, binary oppositions, semantic field «agricultural production (crop production)», typology of verbs.

**ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТЬ МОДЕЛИРОВАНИЯ ДИХОТОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ МЕЖДУ КОМПОНЕНТАМИ ЯЗЫКОВОЙ СТРУКТУРЫ (НА ПРИМЕРЕ ГЛАГОЛОВ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ «АГРАРНОЕ ПРОИЗВОДСТВО (РАСТЕНИЕВОДСТВО)»)**

В статье представлен анализ применения дихотомического подхода к классификации глаголов семантического поля «аграрное производство (растениеводство)». Обоснована целесообразность и производительность моделирования дихотомических связей между компонентами языковой структуры. В результате проведенного нами исследования выделены микрополя глаголов семантического поля «аграрное производство (растениеводство)» на основе такого подхода.

**Ключевые слова:** дихотомический подход, бинарные оппозиции, семантическое поле «аграрное производство (растениеводство)», типология глаголов.

Актуальними в сучасній лінгвістиці є дослідження критеріїв ідентифікації та типології дієслів. У сучасній вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці різноманітні підходи до класифікації дієслів, виявлення їхньої типології, структурування дієслівної лексики як компонентів семантичних полів уже неодноразово були предметом наукового аналізу. Однак застосування дихотомічного підходу до класифікації дієслів семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)» ще не ставилося в центр наукового дослідження, що зумовлює актуальність і новизну пропонованої теми.

У нашій статті ставиться завдання класифікувати дієслова семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)», застосовуючи дихотомічний принцип, та обґрунтувати доцільність та продуктивність моделювання дихотомічних зв'язків між компонентами мовної структури.

Аналізуючи різноманітні підходи до класифікації дієслів, виявлення їхньої типології, в тому числі й структурування дієслівної лексики як компонентів семантичних полів, погоджуємося з висновками дослідників про відсутність вичерпної й загальноприйнятої типології дієслів у мові. Так, наприклад, Л. Васильєв, розглядаючи типологію дієслів за семантичним принципом, зазначає: «Загальноприйнятої класифікації дієслівної лексики, як відомо, немає, та й навряд чи вона взагалі можлива, оскільки будь-яка класифікація зумовлюється якимись принципами й аспектами, а вони визначаються цілями й завданнями дослідження» [4, с. 39]. Беручи до уваги не тільки семантичні, а й граматичні принципи класифікації дієслів, О. Соколов також підкреслює: «Одним із складних питань є визначення принципів класифікації дієслівних лексем. Існують численні досвіди таких класифікацій, хоча цілком задовільного розв'язання не знайдено» [15, с. 100–101]. Як зазначає І. Овчиннікова, «Розробка системної типології дієслівних значень – одна з наймасштабніших граматичних проблем, численність підходів до вирішення якої засвідчує її актуальність практично на всіх етапах розвитку лінгвістичної науки» [9, с. 130].

При класифікації дієслів у семантичному аспекті використовуються головним чином три принципи:

- 1) денотативний (або тематичний);
- 2) парадигматичний та
- 3) синтагматичний.

Продуктивним підходом до класифікації лексики за онтологічним принципом є моделювання дихотомічних зв'язків між компонентами мовної структури, які визнаються ученими універсальними категоріями організації одиниць різних мовних рівнів. «У мові, як в одному із найбільш складних об'єктів вивчення, є величезна кількість зв'язків між її частинами, одиницями, компонентами, а узор цих зв'язків уявляється багатоманітними, різноманітними. Однак через усе різноманіття організаційних структур, які виявляються в мові, достатньо чітко виявляються на всіх її ярусах дихотомічні структури, які мають вигляд гілок, що попарно розділяються. Такі структури є простими, економними, раціональними й симетричними. Вони об'єднують одиниці і явища усіх рівнів мови (від диференціальних ознак фонем до різновидів мови), в тому числі й лексичні одиниці і явища, в різноманітні лінгвістичні об'єкти й сукупності, або навпаки, за допомогою цих структур вихідній цілісний лінгвістичний об'єкт розчленовується на ряд ієрархічно впорядкованих одиниць, частин, явищ» [11, с. 3].

Застосовуючи дихотомічний принцип до класифікації дієслівної лексики з опертям на їх денотативні значення, тобто онтологічну природу позначуваних реалій, референти, вимальовується струнка схема дієслівної типології, що містить бінарно протиставлені групи вербативів. Однією з таких класифікацій дієслівної лексики є запропонована Г. Сильницьким модель дихотомічної організації класів дієслів на основі виділення семантичних типів ситуацій, які позначаються дієсловами.

Відносно типів зовнішніх ситуацій, які моделюються дієсловами, розрізняються, з одного боку, бінарні класи простих і складних дієслів, з іншого – проєктивних і непроєктивних дієслів. При цьому простими вважаються дієслова, співвіднесені з ситуаціями, які містять один реалізований (термінальний) стан, а складними – співвіднесені з ситуаціями, які містять два чи три реалізованих стани; проєктивними ж вважаються дієслова, співвіднесені з нереалізованими станами [14, с. 373–391].

Прості дієслова роздвоюються на імплікувальні та експлікувальні. Другі виражають «принаймні один стан експліцитно», перші «лиш імплікують стани, не виражаючи експліцитно жодного з них». Імплікувальні прості дієслова членуються на непроєктивні («виражають факт віднесення імплікувального термінального стану до певного носія») та проєктивні, які поділяються на потенційні (на зразок лексеми *могти*) та інтенційні, які розшаровуються на навмисний термінальний стан об'єкта та цілеспрямований стан об'єкта. Імплікувальні непроєктивні дієслова виражають статичний стан (на зразок *бути*, *стати*, *зостатися*) та динамічний стан (на зразок *здійснювати*, *вчинити* і под.). Експлікувальні прості дієслова поділяються на нереляційні (на зразок *дрімати*, *спати* і под.), які містять один актант (константний елемент ситуації), та реляційні, які містять не менше двох актантів. Серед реляційних розмежовують координативні дієслова – виражені актантні характеризуються однаковим функціональним статусом (на зразок *зустрітися*, *зіштовхнутися* та ін.), та субордина-

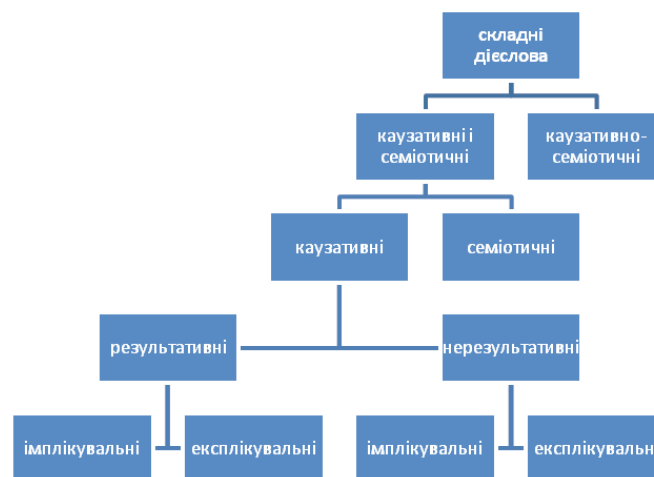
тивні (актанти виконують різні функції в ситуації, зв'язані відношенням субординації), які, у свою чергу, поділяються на кон'єктивні (виражають часово-просторову локалізацію об'єкта на зразок *наближатися, досягнути* і под.) та ад'єктивні (виражають поняття належності). Останні позначають зовнішню ад'єкцію (на зразок *мати, зберегти* і под.) та внутрішню (на зразок *складатися з, включати* і под.).

Описане дихотомічне членування простих дієслів можна зобразити у вигляді схеми (діаграми), яка експлікуватиме внутрішню структуру цього класу слів за названими критеріями – семантичними типами ситуацій.



Діаграма 1.1. Дихотомічне членування простих дієслів (за Г. Сильницьким)

Складні дієслова, які виокремлюються в межах семантичних типів ситуацій, також піддаються дихотомічному членуванню. Наведемо запропоновану дослідником схему без деталізації виділюваних ним класів дієслів:



Діаграма 1.2. Дихотомічне членування складних дієслів (за Г. Сильницьким) [14, с. 373–391]

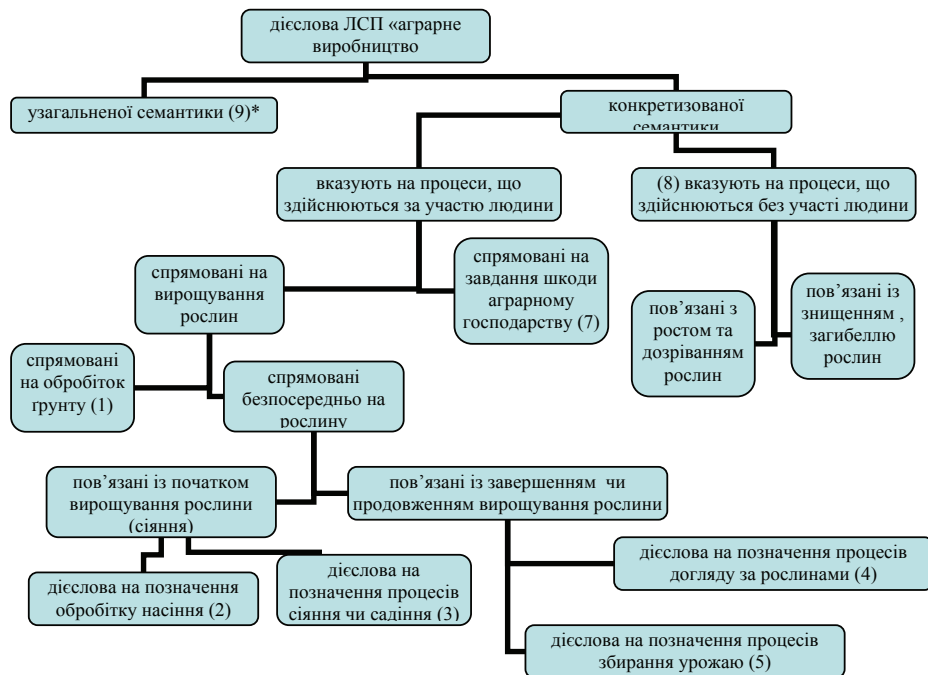
Таким чином, запропонований підхід до членування дієслівної лексики з використанням дихотомічних структур є продуктивним у мові, оскільки дає змогу чітко зіставити різноманітні ієрархічно впорядковані класи дієслів на основі бінарних опозицій. На нашу думку, такий підхід до внутрішнього членування дієслів лексико-семантичного поля «аграрне виробництво» дасть змогу виявити внутрішню структуру поля, його мікрополів, зіставити ядерні та периферійні компоненти й простежити, у свою чергу, релевантність такого членування дієслівної лексики для дериваційних процесів за її участю у функції мотивувальної бази. Як зазначають дослідники, «одноступеневе дихотомічне членування лексики може проводитися за багатьма напрямками» [11, 86]. Наприклад, в описі французького словника виділяються лексичні одиниці свої та чужі, прості та складні, загальні та спеціальні, абстрактні та конкретні, слова з прямими й переносними значеннями, слова з логічним й експресивним змістом тощо [Див.: 6, с. 38 і далі].

У рамках дериватологічних студій, присвячених аналізу словотворчої спроможності певних груп лексики, також широко застосовується дихотомічний підхід до її типології, що дає змогу в кінцевому результаті виявити різну словотворчу спроможність різних класів твірних слів і простежити релевантність для словотвору тих чи інших чинників типології твірної бази. Так, елементи дихотомічного поділу застосовував Р. Бачкур, виокремлюючи серед назв представників живої природи назви тварин і назви рослин, які, у свою чергу, поділялися на дихотомічні класи назв свійських чи диких тварин (відповідно дикорослих чи культивованих рослин), місцевих чи екзотичних, хижих чи нехижих (про тварин) тощо [2, с. 7-8]. Елементи дихотомічного підходу до типології деструктивних дієслів при вивченні їх дериваційної спроможності застосовує й Н. Пославська, зазначаючи, що «дієслова на позначення деструктивної дії об'єднуються і протиставляються за шістьма диференційними семами: *характер об'єкта дії, цілеспрямованість дії, спосіб дії, знаряддя дії, інтенсивність дії, результат дії*» [12, с. 6].

Дихотомічний підхід можна застосувати й до типології дієслів семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)». Саме такий підхід дозволяє нам виокремити бінарні опозиції дієслів, які вказують на дії чи процеси, які здійснюються людиною (з одного боку) та процеси чи стани, які здійснюються без безпосередньої участі людини (з іншого боку). Групу безсуб'єктних дієслів, у свою чергу, можна поділити на два підтипи: 1) процеси чи стани, пов'язані з ростом та дозріванням рослин та 2) процеси чи стани, пов'язані із знищенням та загибеллю рослин. За цією диференційною семою результативності, спрямованості дії можна виділити й опозицію дієслів першої групи, де, з одного боку перебуватимуть дієслова на позначення дій чи процесів, що призводять до вирощування рослини, а з іншого боку – дієслова на позначення дій чи процесів, метою яких є завдання шкоди аграрному господарству.

Нижче, ми наводимо схему виокремлення мікрополів дієслів семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)» на основі дихотомічного підходу.

*Виокремлення мікрополів дієслів лексико-семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)» на основі дихотомічного підходу*



\* цифра в дужках відповідає номеру одного з мікрополів, виокремлених нами на основі комплексного підходу, зокрема:

1. Дієслова на позначення процесів обробітку ґрунту.
2. Дієслова на позначення процесів обробітку насіння (дієслова насінництва).
3. Дієслова на позначення процесів садіння чи сіяння насіння.
4. Дієслова на позначення процесів догляду за рослинами під час їхнього росту та дозрівання.
5. Дієслова на позначення процесів збирання урожаю.
6. Дієслова на позначення процесів підготовки реманенту.
7. Дієслова на позначення процесів завдання шкоди аграрному господарству.
8. Дієслова на позначення процесів, які безпосередньо не здійснюються людиною, в тому числі:
  - а) пов'язаних із ростом та дозріванням рослин;
  - б) пов'язаних із знищенням, загибеллю рослин.
9. Дієслова загальної семантики

У результаті проведеного нами дослідження, можемо дійти висновку, що застосування дихотомічного принципу до класифікації та ідентифікації дієслівної лексики семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)» не означає абсолютизування тільки онтологічного критерію (денотативної семантики) такої типології, тобто врахування винятково екстралінгвальних особливостей позначуваних названими дієсловами процесів, для цього необхідні й інші принципи – денотативний (або тематичний), парадигматичний, синтагматичний тощо. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в застосуванні дихотомічного підходу до типології інших лексико-семантичних полів.

#### Література:

1. Апресян Ю. Д. Экспериментальное исследование семантики русского глагола / Ю. Д. Апресян. – М. : Наука, 1967. – 251 с.
2. Бачкур Р. О. Структура словотвірних парадигм українських назв тварин та рослин : автореф. дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Р. О. Бачкур. – Івано-Франківськ, 2004. – 20 с.
3. Безпояско О. К. Граматика української мови / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 394 с.
4. Васильев Л. М. Семантика русского глагола / Л. М. Васильев. – М. : Высшая школа, 1981. – 184 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [голов. ред. В. Т. Бусел, ред.-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерibas, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко]. – К. : Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
6. Гак В. Г. Беседы о французском слове / В. Г. Гак. – М. : Междунар. отношения, 1966. – 335 с.
7. Галайчук В. В. Лексичні одиниці мікросистеми «Рослини» в українських фольклорних текстах : автореф. дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / В. В. Галайчук. – Л., 2004. – 20 с.
8. Калько В. В. Когнітивно-ономасіологічний аналіз назв лікарських рослин в українській мові : автореф. дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / В. В. Калько. – Одеса, 2003. – 20 с.

9. Овчиннікова І. І. Принцип семантико-синтаксичної єдності у типології дієслівної лексики української мови / І. І. Овчиннікова // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов. – 2012. – Вип. 8. – С. 130–135.
10. Пащенко О. М. Семантична стратифікація фітонімічної номенклатури східнослов'янських мов: порівняльно-історичний аспект : автореф. дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.17 «Порівняльно історичне і типологічне мовознавство» / О. М. Пащенко. – К., 2006. – 19 с.
11. Плотников Б. А. Дихотомическая лексикология / Б. А. Плотников, В. Ф. Трайковская. – Минск : Изд-во «Университетское», 1989. – 133 с.
12. Пославська Н. М. Структура і семантика словотвірних парадигм дієслів із семою руйнування об'єкта : автореф. дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. М. Пославська. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.
13. Почепцов Г. Г. О принципах синтагматической классификации глаголов / Г. Г. Почепцов // Филологические науки. – 1969. – № 3. – С. 65–76.
14. Сильницкий Г. Г. Семантические типы ситуаций и классы глаголов / Г. Г. Сильницкий // Проблемы структурной лингвистики 1972. – М. : Наука, 1973. – С. 373–391.
15. Соколов О. М. Имплицинтная морфология русского языка : монография / О. М. Соколов. – Нежин : Гидромакс, 2010. – 184 с.

УДК 811.112.2'282

**Т. А. Похитун,**

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського, м. Миколаїв

### ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ДІАЛЕКТІВ ТА ЇХНІЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З СУЧАСНОЮ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

*Стаття присвячена виникненню та розвитку німецьких діалектів. Розглядається питання історичних особливостей німецьких діалектів та їхній прояв у сучасній німецькій мові.*

**Ключові слова:** діалект, лексика, територіальний, редукція, орфографія.

#### **HISTORICAL PECULIARITIES OF GERMAN DIALECTS AND ITS INTERRELATION WITH MODERN GERMAN LANGUAGE**

*The article is dedicated to appearance and development of German dialects. Here is considered question of German dialects historical peculiarities and its appearance in modern German language.*

**Key words:** dialect, lexis, areal, reduction, orthography.

#### **ИСТОРИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НЕМЕЦКИХ ДИАЛЕКТОВ И ИХ ВЗАИМОСВЯЗЬ С СОВРЕМЕННЫМ НЕМЕЦКИМ ЯЗЫКОМ**

*Статья посвящена возникновению и развитию немецких диалектов. Рассматривается вопрос исторических особенностей немецких диалектов и их проявление в современном немецком языке.*

**Ключевые слова:** диалект, лексика, территориальный, редукция, орфография.

Однією з головних цілей статті є виявлення фонетичних, орфографічних, словникових і частково граматичних особливостей основних німецьких діалектів в різні історичні періоди та їхній вплив на становлення літературної мови, на виникнення регіональних лексико-семантичних дублетів, ідеографічних синонімів, їхню територіальну перевагу і ступінь відмінності, виявлення сучасних тенденцій у цьому процесі. Значні територіальні відмінності в лексиці, фразеології, фонетиці і частково граматиці на рівні розмовної мови і діалектів утворюють специфічні властивості німецької мови. Діалекти – поняття глибоко історичне, ступінь їхньої стійкості в різних країнах пояснюється конкретно-історичними умовами.

У Німеччині, не зважаючи на феодальну роздробленість, що тривала певний час, діалекти вважались процесом дуже складним і суперечливим. Проте вони зберегли свою головну роль набагато довше, ніж в інших мовах. При формуванні писемної мови витіснення діалектів відбувалося дуже повільно. Переплітаючись в єдину мову в процесі розвитку загальнонаціональної мовної норми, частина діалектних явищ, особливо в області лексики, увійшла в національну мову. Фонетичні, словникові та граматичні особливості місцевих діалектів виявилися дуже стійкими протягом всієї історії розвитку загальнонаціональної мови, істотно пояснюючи шляхи формування літературної мови і взаємини між історією мови та історією народу. Хронологічно мовознавці розрізняють три періоди в розвитку німецької мови: давній, середній і новий [4, с. 66–69].

У давній період головною відмінністю пануючих в той час верхньонімецьких, нижньонімецьких і нижньофранкських діалектів був консонантизм, який отримав абсолютно особливий характер завдяки так званому другому пересуванню глухих приголосних. Найбільшого поширення зазнало пересування глухих t, p, k. У середині слова між голосними вони у всіх верхньонімецької діалектах перейшли у відповідні подвоєні спіранти [t> ss, p> ff, k> hh]. P перейшло в pf тільки в південно-німецьких і деяких центральних діалектах. Так як ці діалекти лягли в основу літературної мови, то в сучасній німецькій мові ми знаходимо усюди pf замість прагерманського p (гот. Pund, новогерм. Pfitnd, лат. Papa, новогерм. Pfaffe).

Перехід k в kh, який простежувався тільки в південних діалектах, відображається й досі в народній мові. Африкат, позначений на письмі як ch, чути, наприклад, в розмовній мові в Швейцарії. Із дзвінкх пересування торкнулося лише загальногерманського d, на місці якого в деяких південних і східнофранкських діалектах з'являється t, що перейшло потім у літературну німецьку мову: гот. – Dags, агск. – Dag, нім. – Tag [3, с. 25–27].

Кордон між нижньонімецькими і верхньонімецькими діалектами був досить суворим і добре окресленим. А ось межа між верхньонімецьким (південна Німеччина, Швейцарія, Австрія) та середньонімецьким (центральна Німеччина) не була так чітко окреслена, ніж між верхньонімецьким і нижньонімецьким. Один діалект поступово переходив в інший. Що стосується орфографічних моментів, то слід зазначити наступне.

У давній період (з VIII по XI ст.) завершився процес редукції кінцевих і ненаголошених складів, тобто повні голосні цих складів змінилися ненаголошеною голосною «э», позначеної в рукописах і збереженої дотепер буквою «е». Завдяки цьому згладилася відмінність основ на «а» і «г» у відмінюванні іменників. Проте в деяких південно-німецьких діалектах, особливо алеманському, повні голосні проіснували значно довше, ніж в інших діалектах. Орфографічні традиції в межах певного діалекту розвивалися ще повільніше. Словники – глосарії (переклад з латинської мови), що є найдавнішими пам'ятками німецької мови, також довгий час переписувалися відповідно своєму діалекту. У середній період особливо різко відрізняються один від одного верхньонімецькі і середньонімецькі тексти, що містять безліч діалектних особли-